

مجموعه سیستان ۱۱

لکھنؤ کی تاریخ

عبدالحق
عبدالحق

www.ketab.ir

سرشناسه	عمرانی، غلامرضا، ۱۳۲۶، emrani, gholam reza
عنوان و نام پدیدآور	اسطوره‌های سیستان، کتاب دوم، غلامرضا عمرانی
مشخصات نشر	تهران، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	۲۴/۸ صفحه، مصور، نقشه، جدول، نمودار.
شابک	دوره: ۱-۵۷-۶۱۹۳-۶۰۰-۹۷۸ ج ۲: ۱-۶۱۹۳-۶۰۰-۹۷۸
قیمت	۲۵۰۰۰۰ ریال
یادداشت	عنوان اصلی: اسطوره‌های سیستان
یادداشت	مجموعه‌ی سیستان، جلد ۱۱
یادداشت	
موضوع	اساطیر ایران و سیستان
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۴ ۵ الف ۸۳ ع/۲۲۷ BL
رده‌بندی دیوینی	۲۰۱/۳۰۹۵۵۷۴
شماره‌ی کتابخانه‌ی ملی	۳۸۵۶۶۸۳

عنوان کتاب:	اسطوره‌های سیستان، کتاب دوم
نویسنده:	غلامرضا عمرانی
طراح جلد:	علی پوراسکندریان
طراح متن و پاورقی و صفحه‌آرا:	سیاوش عمرانی
ناشر:	نشا دریافت
لینوگرافی و چاپ:	
چاپ اول:	۱۳۹۵
شمارگان:	۲۵۰۰۰ جلد
قیمت:	۲۵۰۰۰۰ ریال
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۶۱۹۳-۶۰۰-۹۷۸
تلفن پخش:	۸۸۳۹۱۳۷۴
نشانی اینترنتی:	www.yaftpub@gmail.com
نشانی:	تهران- خ فاطمی - خ دوم - کوچه ۱۰۰
طرح پاورقی صفحات:	گوه مقدس خواجه در دریاچه‌ی هامون، طراح سیاوش عمرانی
طرح نوار جلد:	نخستین پویانمایی جهان، از کشفیات شهر سوخته‌ی سیستان
خوش‌نویس:	استاد علی پیران سیستانی

فهرست

شش گفتار، ۱۵

میهن دوستی* پیشینیان سودرسان* بیداری فکری ایرانی*
شاهنامه‌ی ابومنصوری* ابوالمؤید بلخی و گرشاسب* اسدی توسی و
گرشاسب* فردوسی و گرشاسب*

مقدمه، ۲۸

اصل و نسب* نخستین اسطوره‌سازان خاورمیانه، سومریان*
نخستین امپراتور ژاپنی‌ها* راجپوت‌های کشور هند* خدایان متعدد
بنیاد* کشف‌های تازه* نگاهی به کتاب اول اسطوره‌های سیستان* چرا
پهلوان* ازدهاکشی در اسطوره‌های هیتی* اسطوره‌های مصری* در اسطوره‌های یونان و روم باستان* چه
نیازی به ازدهاکشی* از دیدگاه تمثیلی* از دیدگاه وابسته* ارائه* ورود خانوادگی رستم به شاهنامه‌ی فردوسی*
نخستین کس از این خاندان که پای به شاهنامه می‌نهد* حق و ناحق* جنگ و دفاع* قواعد جنگ امروزه براساس
عرف بشری* عرف و خلاف عرف* معیارهای سه‌گانه‌ی «الت: سنت و آداب و رسوم، ب: وجدان، پ:
انسانیت»* ارجاع و آنچه بدان وابسته است* انفجار اطلاعاتی در «پژوهش‌های پشوتانه‌دار» تحقیق ابتدا به
ساکن و بی‌پیشینه* میزان ارزش‌گذاری مرجع*

نگاهی به کتاب اول، ۴۵

آوارگی جمشید* جمشید در راه سمنان* سیستان* موقعیت
سیستان آن روز، یازدهمین سرزمین نیک اهورامزدا* کورنگ، شاه
سیستان در دوران جمشید* سمن‌ناز، دختر شاه سیستان* تور حاصل

ازدواج جمشید و سمن‌ناز* پنهان‌کاری از مأموران ضحاک*

تعقیب و گریز جمشیدشاه به وسیله‌ی جاسوسان ضحاک* صد سال پادشاهی جمشید
در خفا* ضحاک و وعده‌ی ساختن بهشت در همین دنیا* نتیجه‌ی حکومت ضحاک، «نابودی
اخلاق نیک در جامعه»* نسخه‌ی اسکندر مقدونی برای درهم شکستن اراده‌ی مردم ایران*
برکشیدن بی‌سوادها، نادان‌ها و بی‌فرهنگان و فروکشیدن فهمیده‌ها و باسوادها* کناره گرفتن کورنگ و جانشینی

فصل اول، ۴۵

شاه نو، تور جوان‌بخت، فرزند جمشید و سمن‌ناز، متواری شدن جمشید، تولد شیدسپ، مرگ تور و جانشینی شیدسپ، تولد طُورگ، یادی از جمشید جم، ولی عهد جدید سیستان، طُورگ، ماجرای شیدسپ و کابل‌شاه، لشکر کشی شیدسپ به کابل، طُورگ جوان و جبهه جنگ طُورگ و «سرنده»، پسر جنگ‌افروز کابل‌شاه، شکست کابل‌شاه، قرارداد صلح، مرگ شیدسپ، جانشینی طُورگ، زادن شم، خبر دو نیم کردن و کشتن جمشید با اژه، سمن‌ناز و اندوه ازدست دادن جمشید، استقبال سمن‌ناز از مرگ، مرگ طُورگ، سیستان یک-پارچه در سوک دو عزیز ارزشمند عزادار است»

عزای عمومی سیستان، بر تخت نشستن شم در سیستان، سیستان پناهگاه آزادگان،

شش صد سال مرگ‌نار خفقان و سرکوب، ادامه‌ی استیلای اهریمن، تولد «اثرطه» سپری شدن روزگار شم، شاه سیستان، جانشینی «اثرطه» نخستین درخواست اثرط از خداوند، اثرط، «اولین رسک تاریخ»، پادشاه به اثرط در برابر کار نیک، تولد دو فرزند شایسته، اورواخشیه و گرشاسب، گرشاسب موجودی استثنایی و بی‌همتا، یگانه در تمام اسطوره‌های جهان، کودکی عجیب و نوجوانی استثنایی، دریافتان پیروزمندانه با پیل و شیر در ده سالگی، رسیدن آوازه‌ی گرشاسب به پایتخت، و خواب‌های آشفته و فکرهای پریشان ماردوش غاصب، عزم ماردوش برای رفتن به سیستان و جاده، وی به بهانه‌ی سفر هندوستان، رفتن اثرط به‌ناخواست به پیش‌ناز سپاه ستم، ترس ماردوش از گرشاسب و شش برای دور کردن گرشاسب از ایران، پیشنهاد عنوان «جهان‌پهلوانی» به گرشاسب در ازای یک مأموریت، مأموریت، می‌آزده با سهمگین‌ترین اژدهای تاریخ، آگاهی اثرط از نیت ماردوش، هشدار اثرط به گرشاسب، شوق گرشاسب برای دیدن و پنجه نرم کردن با اژدها، اقدامات ضحاک‌ی برای درهم‌شکستن روحیه‌ی پهلوان، چیرگی گرشاسب با اژدها، حمل جنازه‌ی اژدها به شهر با بیست ارابه‌ی جنگی و پنج پیل، تهیه‌ی پرچمی به نام گرشاسب با نقش اژدهایی، «یاه» سفر ماردوش به هندوستان، بازگشت به بیت المقدس، شورش در هند، درخواست ماردوش از گرشاسب، «ای» دانشاند آشوب هند، رای‌زنی با اثرط، رفتن پهلوان به هند از راه بیت المقدس، دیدار با مهراج و عزیمت به جبهه، نبردهای نامیه‌ی گرشاسب به بهور، سرباززدن بهور، نقشه‌ی بهور برای جلب نظر گرشاسب، وعده‌ی گنج و دختر، بهور، دست رد گذاشتن پهلوان بر سینه‌ی بهور، رویارویی مبتدیان با جهان‌پهلوان با شش هزار ژنده‌پیل، مرگ مبتدیان و کشتن پهلوان، توطئه‌ای دیگر برای کشتن جهان‌پهلوان، ربودن بهور در حال خواب و آوردنش به اردو، ایران، قرار باقی‌مانده‌ی سپاه بهور از میدان جنگ و تعقیب آنان، رفتن پهلوان به سرانندیب از راه زنگبار، رسیدن سپاه بهور به جزیره‌ای سرشار از صدف و مروارید، فریاد کمک خواستن از پهلوان و همراهان، کشتن غولان آدمی خوار و برکردن پوستشان با کاه، حمله‌ی پسر بهور به کاروان ایرانیان و نابود شدن تمام کشتی‌های جنگی وی، ورود گرشاسب و سپاه ایران به سرانندیب، پیشباز گرم و هدایای بزرگان شهر، امان دادن پهلوان به مردم شهر، رسیدن به کوه سرسبز و تماشایی «دهور»، جایگاه فرود آمدن آدم از بهشت، شگفتی‌های کوه و دیگر جزایر آن جا، دیدار از جزایر سرشار از عجایب، اقامت سه ساله‌ی جهان‌پهلوان در هندوستان، برگشتن گرشاسب به زابل، استقبال اثرط و نزدیکان از

فصل دوم، ۸۲

پهلوانان، اقامت یک ماهه‌ی سپاه در زابل، رفتن به عزم دژ هوخت‌گنگ، پای‌تخت ضحاک، رسیدن پهلوان به حوالی زرنج، گزینش ساحل هیرمند برای ساختن شهر سیستان، رفتن به عزم پای‌تخت، اقامت کوتاه در پای‌تخت، بازگشت به سیستان، رای‌زنی با پدر درباره‌ی همسرگزینی.

شنیدن آوازه‌ی زیبایی دختر پادشاه روم، ترفندهای پادشاه روم برای پیش‌گیری از ازدواج دخترش، ساختن کماتی مردافکن که هیچ کس را یارای کشیدن آن نیست، رسیدن خبر این موضوع در سیستان به گوش پهلوان، قصد پهلوان برای حرکت به روم، برخورد با کاروانیان غارت‌شده در راه، درخواست کمک کاروانیان، نبرد پهلوان با چهل حرامی، پیروزی بر دزدان، پس گرفتن مال و سلاح و اموال کاروانیان، گرمای داشتن کاروانیان پهلوان راه صمیمی شدن یکی از بازرگانان مایه‌ور کاروان با پهلوان، رسیدن کاروان به روم، دعوت پهلوان به خانه‌ی بازرگان رومی، همسایگی بازرگان با کاخ شاه روم، آمدن دایه‌ی دختر به دیدن بازرگان و وفات بازرگان، پی بردن به دل‌باختگی پهلوان، رساندن خبر به شاه‌دخت، دیدار پنهانی پهلوان و شاه‌دخت، قرار دادن شاقه‌نگرانی شاه‌دخت از توانمندی پهلوان برای اجرای شرط پدر، امیدواری دادن پهلوان به شاه‌دخت، رفتن گرسنه به قصد دیدن شاه روم و اجرای شرط، پیشنهاد کشیدن کمان، تمسخر و خنده‌ی حاضران درباره‌ی لحظاتی که پهلوان، نگرانی شاه‌دخت، کشیدن پیروزمندانه‌ی کمان، نگران شدن شاه روم از بردن شرط، مهلت خواستن شاه برای اجرای شرط، شاه پادرمیانی شاه‌دخت، ایستادگی قاطع وی در برابر خلف وعده‌ی پدر، خشم شاه از گفته‌ی دخترش، پرخاش او، پهلوان اخراج آن دو از بارگاه و از شهر، پشیمانی شاه از اقدام تسخیرشده‌اش، فرستادن پیکان برای بازگرداندن پهلوان و شاه‌دخت، دادن وعده‌ی ولیعهدی، امتناع آن دو از برگشت به پای‌تخت، راه پیمودن به سوی ایران، رویه‌رو شدن با دشواری‌های میان راه، بیم و امید در سفر بیابانی، لنگه‌ی جهنم، یافتن غیرمنتظره‌ی چشمه‌ی کوچک آرد، دیدن پیکان یافتن مرغابی‌بال، مانده‌ای بی‌نظیر، گذشتن از کنار دژ زنگی غول‌آسا، درگیری با زنگی غول‌آسا، کشتن غول‌آسا، مجروح شدن کتف و درهم شکستن سپر پهلوان، از پای درآوردن زنگی و دیدبان، شادی مردم شهر، پیکان دژ از کشتن زنگی، یک هفته توقف و حرکت به سوی سیستان، آماده‌باش و استقبال سپاهیان سیستان از پهلوان و همسرش، برگزاری مجدد مراسم عقد و ازدواج به آیین مردم سیستان، پی بردن عروس به هویت واقعی و موافقت مناسب، نامه نوشتن شهبانو به پدرش و توصیف زیبایی‌های سرزمین تازه و مردم نیک‌سرشت آن، رسیدن نامه به روم، احساس ژرف شرمندگی قیصر از برخورد نامناسب با گرشاسب، روانه کردن گنجی بیرون از شمار و نامه‌ای سراسر عذرخواهی و اظهار ارادت، بر سر مهر آمدن گرشاسب و پذیرفتن عذر قیصر، یادآوری قول ساختن شهری بر کرانه‌ی هامون، فراخوان ستاره‌شناسان و مهندسان از روم و هند و ایران برای ساخت شهر تازه مطابق اصول و قوانین شهرسازی، فراخوان کارگران و متخصصان ریز و درشت، در همه‌ی هنرها از زابل و زرنج کرمان و توس و ... برای ساختن شهر تازه، کوچ صدها تن به سیستان برای مشارکت در ساختن شهر، شهری با شعار خانه‌ای امن

برای آزاداندیشان جهان فارغ از رنگ و نوع و نژاد و فکر: مرگ شاه کابل: اهمیت خبر از جهت جانشینی پسر نابخرد شاه کابل: پیام شاه جوان به وزیرش برای لشکرکشی به زابل: بدیاری‌های سپاه اثرط و نامه نوشتن به پسرش، گرشاسب و درخواست کمک فوری: راه افتادن گرشاسب با یک صد سوار کارآزموده: از پای انداختن سه شیر درنده و به فال نیک گرفتن موضوع: پیش‌بینی‌های پیر پارسای روستایی برای گرشاسب: جهان‌گشایی، کشتن مهراس جادو: پندها، هشدارها و شرط‌های پیر پارسا: پذیرفتن گرشاسب پندها و شرط‌ها: راه حرکت به جبهه‌ی جنگی که هم‌اکنون در جریان است: فرار قیل‌های سیستان به سوی لشکر خودی: زار شدن کار بر اثرط: تشنگی و خستگی بازماندگان سپاه اثرط: رسیدن سپاهانی تازه‌نفس از کابل: نوبدی کامل سپاه سیستان: پیدا شدن درفش جهان‌پهلوان در اوج نوبدی: حمله به سپاه دشمن و تارومار کردن آنان: تعقیب فراریان تا کابل: نامه‌ی عذرخواهی پادشاه جوان کابل به گرشاسب: رد درخواست وی: فرار شاه کابل به سوی مولتان هندوستان: تعقیب فرار و کشته شدن شاه کابل: تسخیر شهر کابل: عفو عمومی مردم عادی: پایان بنای سیستان پس از هفت سال: دانه‌های تازه‌ی ضحاک از گرشاسب: عزم ضحاک برای آمدن به سیستان و سردرآوردن از کار پهلوان.

مدن روبروی ماردوش به سیستان: اکراه شهریار سیستان از ورود ماردوش به شهر: آماده ساحل و سال لاز: پید و باز دیده‌ها در خارج از شهر: هنرنمایی و قدرت‌نمایی جهان‌پهلوان در دیدار: پیشاب: ماردوش: ترس پنهان و نگفتنی ضحاک از جهان‌پهلوان: جستن چاره‌ای برای نابودی گرشاسب: بهترین راه چاره، ترشیدن دشمن و فرستادن جهان‌پهلوان به کام دشمن: آمدن اثرط از زابل: حمام کردن و رام کردن گرشاسب: یافتن بهترین راه، تبعید محترمانه: بازهم امتناع گرشاسب از درت ضحاک به شهر: زبان‌بازی‌های ماردوش برای مقدمه‌چینی تا گرشاسب را به مأموریت خطرناک: فرستاده درخواست یکسره کردن کار باغی «افریق» نام: البته تکمیل مأموریت گرشاسب: شکست دادن غولی «مهراس» نام: هم هست: به قول ضحاک از آن پس پادشاه واقعی ایران او خواهد بود: ماردوش فقط اسمی خواهد بود و پس: واکنش مثبت گرشاسب و پذیرش مأموریت خطرناک: مشورت با پدر: معذرت‌خواهی: استدلال گرشاسب، دور بودن از ضحاک: دلایل اثرط برای بر حذر داشتن گرشاسب: عزم قطعی جهان‌پهلوان: حرکت گرشاسب به سوی طنجه: رفتن ماردوش از سیستان به سوی زابل: استقبال هشناد و پنج پسر شاه طنجه از پهلوان: بازایم شایان شاه طنجه از جهان‌پهلوان: تقاضای شاه، سرکوبی شاه لاقطه، کطری: نام: موقعیت خطرناک جزیره‌ی لاقطه: رسیدن سپاه به جزیره: رویارویی دو سپاه: نبرد پهلوان و کطری: کشته شدن کتری: اسارت جمعی از ایرانیان به وسیله‌ی کوشمار، شاه قافره: بازدید از جزایر گوناگون: تصاحب یک کشتی اندلسی به وسیله‌ی یک غول عجیب و غریب و کمک خواستن تنها بازمانده‌ی آن از پهلوان: کشف این نکته که این دیو همان مهراس دیو است، شکارکننده‌ی عقاب از آسمان فقط با یک جست و برآورنده‌ی نهنگ از دریا فقط با یک دست: بر حذر داشتن پهلوان از رویارویی با او: پاسخ یک کلمه‌ای پهلوان، نه: پیاده و تنها رفتن پهلوان به جنگ مهراس: یافتن

منهراس در انتهای غاری تاریک، شگفتی پهلوان از آفرینش این موجود عجیب، پناه بردن پهلوان به خدا و مدد خواستن از او، درگیری سهمناک با دیو، بی‌هوش شدن دیو بر اثر اصابت سنگ، در بند کردن دیو با غل و زنجیر سنگین، از بیخ برکندن دندان‌های مهیب دیو، ندا دادن به سپاهیان برای بردن دیو به کشتی، بستن دست و پای دیو در کشتی با رسن‌های بی‌شمار، حرکت به سوی جزیره‌ی قافره، کشته شدن شاه قافره به یک ضربه شمشیر جهان پهلوان، بازگشت به طنجه، آمدن مردم برای تماشای غول، به راه افتادن سپاه پیروز ایران از طنجه به سوی قیروان، مأموریت اصلی سپاه، نبرد با افریقی، آمدن پیکری از جانب افریقی برای ترساندن سپاه ایران، بی‌ادبی و ناهنجاری فرستاده و سخنان درشت و دور از ادب نزد گرشاسب، خشم بیش از حد پهلوان و همراهان، بریدن زبان فرستاده به دلیل بی‌ادبی‌های مکرر، پیش‌روی لشکر به سوی افریقی، غافل‌گیر شدن در بیشه، هوشیاری پهلوان در کشاندن جنگ به دشت صاف، کمین کردن بر سر راه دشمن، شکست دادن سپاه دشمن، رسیدن به یک منزل پای‌تخت، نامه نوشتن به افریقی، پیشنهاد پوزش‌خواهی، رد تقاضای پهلوان، شعله‌ور شدن جنگ، تسلیم بخش از سپاه افریقی، آغاز جنگ همه‌جانبه‌ی سرنوشت‌ساز، تهدیدهای افریقی، کشته‌شدن شاه قیروان، محاصره‌ی سه‌روزه، پیران آمدن مردم شهر با کودکان خود و امان خواستن، عفو عمومی، تعیین شهریار نو، اقامت هفت ماهه، پناه بیرون از شهر برای تثبیت اوضاع، رفتن به اندلس، دیدن عجایب نادیده، راه گم کردن پهلوان در تعقیب گور، حادثه تلخ و شیرین دیگر، منزلگاه بعدی، عموری، پای‌تخت پادشاه روم، پدر همسر پهلوان، استقبال پادشاه از پهلوان، همراهان، پوزش‌خواهی از گذشته، عزت و حرمت‌نهادن بیش از حد، رسیدن نامه از شهبانوی سیستان، پسر پهلوان برای بازگشت به میهن و دیدن همسر، در راه پای‌تخت، استقبال ضحاک از پهلوان، فرود آوردن و رعایت و حرمت، آوردن منهراس برای بازدید عموم، پایان مأموریت گرشاسب، عزم پهلوان برای بازگشت، عطف بر پایی جشن و استقبال از پهلوان در سیستان، افتادن اثرط در بستر بیماری، مرگ زود هنگام اثرط، بر تخت نشستن جهان پهلوان به جای پدر.

زمانه‌ی پرآشوبی پیش روی جهان پهلوان است.

در کتاب سوم به این موضوع می‌پردازیم.

کتاب‌نامه،

۲۰۷

نام‌نامه،

۲۱۳

